

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครชซีและมอร์แกน โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 97 คน และครูผู้สอน จำนวน 302 คน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายใน โดยพิจารณาจากจำนวนตัวแปรในการวิจัยโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 5 หรือ 10 เท่าของจำนวนตัวแปร ดังนั้นในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารเป็น 10 เท่าของจำนวนตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 9 ตัวแปร จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหาร โรงเรียน จำนวน 90 คน และครูผู้สอนจำนวน 90 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ สำหรับผู้บริหาร 1 ฉบับ และสำหรับครูผู้สอน 1 ฉบับ โดยแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับนั้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยใช้แบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์สร้างและพัฒนาเป็นตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยตรวจสอบความตรง
เชิงทฤษฎี (Construct Validity) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง
ด้วยโปรแกรม LISREL ผลการวิจัยโดยสรุปมีดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายใน
ได้องค์ประกอบหรือคุณสมบัติที่เกี่ยวข้อง 3 ด้าน โดยผู้วิจัยได้แบ่งตัวบ่งชี้ระดับบุคคลออกเป็น
ตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของผู้บริหาร และตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของครูผู้สอนในการประกันคุณภาพ
ภายใน คือด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ ดังนี้

การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพภายในที่ใช้ในการประเมินผู้บริหาร
ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และสำนักงาน
การศึกษาขั้นพื้นฐาน มาสังเคราะห์เป็นตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในผู้วิจัย
ได้เลือกตัวบ่งชี้ผู้บริหารของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การ
มหาชน) และสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีค่าเฉลี่ยที่เหมาะสมคือ มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมาก
ที่สุดและในระดับมาก สามารถสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในดังนี้

ด้านของความรู้ความเข้าใจในการบริหาร สามารถสังเคราะห์เป็นรายด้าน 4 ด้าน
ประกอบด้วย ด้านงานวิชาการ การบริหารหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร การจัดการแหล่ง
การเรียนรู้ การส่งเสริมการใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมทางการศึกษา และการวิจัย การส่งเสริม
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดการวัดผล/ ประเมินผล
ด้านงานบริหารบุคคล การวางแผนอัตรากำลังในสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา
อย่างต่อเนื่อง การจัดทำมาตรฐานภาระงานสำหรับบุคลากรในสถานศึกษา การประเมินผล
การปฏิบัติงานตามมาตรฐานภาระงาน และการจัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา
ด้านงานบริหารแผนงานและงบประมาณ แผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการ และการบริหาร
งบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานประกันคุณภาพ
การศึกษา งานระดมทรัพยากรจากชุมชน งานชุมชนและการมีส่วนร่วม และงานรักษา
ความปลอดภัย

ด้านทักษะในการบริหาร สามารถสังเคราะห์เป็นรายด้านได้ดังนี้ ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ความสามารถในการแสดงทิศทางของการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาในอนาคต ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน การคิดริเริ่ม เทคนิค วิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การกระตุ้นครูและบุคลากรให้ร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีทักษะในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีทักษะในการใช้ข้อมูลผลการประเมินและผลการวิจัยในการพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการศึกษา มีทักษะในการบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ทักษะในการมอบหมายงานให้บุคลากรในสถานศึกษา และมีทักษะการนำผลการประเมินไปพัฒนาและปรับปรุงงาน

ด้านคุณลักษณะของผู้บริหาร สามารถสังเคราะห์เป็นรายด้านได้ดังนี้ การสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยและวางตนเป็นกลางทางการเมือง การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต วิริยะ อุตสาหะ การปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการหน่วยงานการศึกษา และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน และสังคม ตรงต่อเวลา และอุทิศตนต่องาน การรักษาชื่อเสียง และเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ตนไม่กลั่นแกล้งกล่าวหาหรือร้องเรียนผู้อื่นโดยไม่มีมูลความจริงและไม่กระทำการ หรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง การให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการ และการเอาใจใส่การจัดการศึกษาเต็มศักยภาพ และการบริหารจัดการศึกษาเต็มเวลา

การสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพภายในที่ใช้ในการประเมินครูผู้สอนของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาสังเคราะห์เป็นตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในผู้วิจัย ได้เลือกตัวบ่งชี้ครูผู้สอนที่มีค่าเฉลี่ยที่เหมาะสมคือ มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับมากที่สุดและในระดับมาก สามารถสังเคราะห์ตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในดังนี้ในด้านของความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน สามารถสังเคราะห์เป็นรายด้านได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจในการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนตามหลักสูตร มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์หลักสูตร เชื่อมโยงเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร และหลักสูตรสถานศึกษาไปแผนการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการสอน และการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีความรู้ความเข้าใจในการออกแบบและจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้ความเข้าใจในการสร้างและเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ มีความรู้

ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และมีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ผลการประเมินของผู้เรียน

ด้านทักษะในการบริหาร สามารถสังเคราะห์เป็นรายด้านได้ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล นำข้อมูลมาวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน วิเคราะห์หลักสูตรแล้วนำมาจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสติปัญญา วางแผนการจัดการเรียนรู้ ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อย่างเป็นระบบ จัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสม นำบริบทและภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ วัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม สร้างและเลือกใช้เครื่องมือวัดและประเมินได้เหมาะสม วิเคราะห์ผลการประเมินและนำมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน สามารถสังเคราะห์เป็นรายด้านได้ดังนี้ ยึดมั่นและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีบุคลิกภาพและจริยธรรมเหมาะสมกับความเป็นครู ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของสถานศึกษา รักสามัคคีในหมู่คณะ และรักษาชื่อเสียงของสถานศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มเวลาเต็มความสามารถ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่หาผลประโยชน์โดยมิชอบจากตำแหน่งหน้าที่

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

การตรวจสอบความตรงเชิงทฤษฎี (Construct Validity) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรม LISREL จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมในครั้งที่ 1 ที่ผ่านการ Standardized เรียบร้อยแล้ว ผลการวิเคราะห์โมเดลตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของผู้บริหาร ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค – สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 1.87 ซึ่งมีความน่าจะเป็นเท่ากับ .39 (เมืองสาอิสระ เท่ากับ 2) นั่นคือฟังก์ชันความกลมกลืนแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .93 และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA= .00) และผลการวิเคราะห์โมเดลตัวบ่งชี้ระดับบุคคล

ของครูผู้สอน ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 3.36 ซึ่งมีความน่าจะเป็นเท่ากับ .19 (มีองศาอิสระ เท่ากับ 2) นั่นคือฟังก์ชันความกลมกลืนแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .96 และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA= .05)

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของผู้บริหาร ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ .44 - .58 โดยตัวแปรทั้งหมดจำนวน 6 ตัวแปร มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับ องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพฯ รองลงมา คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ .54 และ .49 ตามลำดับ องค์ประกอบด้านทักษะ ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ทักษะการจัดการบริหาร รองลงมาคือทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพฯ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของทั้ง 2 ตัวแปร เท่ากับ .56 และ .49 ตามลำดับ องค์ประกอบด้านคุณลักษณะ ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ คุณลักษณะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพฯ รองลงมาคือคุณลักษณะของผู้บริหาร ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ .58 และ .44 ตามลำดับ และตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร 3 องค์ประกอบหลัก น้ำหนักขององค์ประกอบมีค่าอยู่ระหว่าง 1.00 ถึง .85 เรียงน้ำหนักความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านทักษะ ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านคุณลักษณะ ตามลำดับและสามารถสร้างสเกลองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของผู้บริหาร ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในรูปสมการได้ดังนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจ

$$KNO = 0.58^{**}(KNOQ) + 0.83^{**}(KNOD)$$

ด้านทักษะ

$$SKI = 0.04^{**}(SKIQ) + 1.79^{*}(SKID)$$

ด้านคุณลักษณะ

$$ATT = 1.115^{**}(ATTQ) + 0.33^{**}(ATTD)$$

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

$$QOD = 0.58^{**}(KNOQ) + 0.83^{**}(KNOD) + 0.04^{**}(SKIQ) + 1.79^{*}(SKID) + 1.115^{**}(ATTQ) + 0.33^{**}(ATTD)$$

และเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงขึ้นชั้นของตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของครูผู้สอน ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 6 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .42 - .63 โดยตัวแปรทั้งหมดจำนวน 6 ตัวแปร มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพฯ ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ .48 และ .43 ตามลำดับ องค์ประกอบด้านทักษะ ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพฯ รองลงมาคือ ทักษะการจัดการเรียนการสอนมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของทั้ง 2 ตัวแปร เท่ากับ .49 และ .42 ตามลำดับ องค์ประกอบด้านคุณลักษณะ ตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ คุณลักษณะของครูผู้สอน รองลงมาคือ คุณลักษณะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพฯ ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ .63 และ .53 ตามลำดับ และตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครูผู้สอน มี 3 องค์ประกอบ น้ำหนักขององค์ประกอบมีค่าอยู่ระหว่าง .99 ถึง .76 เรียงน้ำหนักความสำคัญจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ ตามลำดับและสามารถสร้างสเกลองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของครูผู้สอน ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในรูปสมการได้ดังนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจ

$$KNO = 0.74^{**}(KNOQ) + 0.64^{**}(KNOT)$$

ด้านทักษะ

$$SKI = 1.24^{**}(SKIQ) + 0.25^{*}(SKIT)$$

ด้านคุณลักษณะ

$$ATT = 0.59^{**}(ATTQ) + 0.73^{**}(ATTT)$$

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

$$QOD = 0.74^{**}(KNOQ) + 0.64^{**}(KNOT) + 1.24^{**}(SKIQ) + 0.25^{*}(SKIT) + 0.59^{**}(ATTQ) + 0.73^{**}(ATTT)$$

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในครั้งนี้ ผู้วิจัยขออภิปรายผลใน 2 ประเด็น ประเด็นแรก เป็นผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในจากการศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น ประเด็นที่ 2 ผลการตรวจสอบโมเดลตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของผู้บริหาร และโมเดลตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของครูผู้สอนในการประกันคุณภาพภายใน

ประเด็นแรก ผลการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในจากการศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในได้ องค์ประกอบหรือคุณสมบัติที่เกี่ยวข้อง 3 ด้าน โดยผู้วิจัยได้แบ่งตัวบ่งชี้ระดับบุคคลออกเป็น ตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของผู้บริหาร และตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของครูผู้สอนในการประกันคุณภาพภายใน คือด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ

ด้านความรู้ความเข้าใจ แบ่งได้เป็นความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพภายใน สำหรับตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของผู้บริหารตัวบ่งชี้คือ ความรู้ความเข้าใจในการบริหาร และตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของครูผู้สอนตัวบ่งชี้คือ ความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนจากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ ครอบคลุมภาระงานของผู้บริหารในการจัดการบริหารงาน 4 ฝ่ายของโรงเรียน คืองานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารแผนงานและงบประมาณ และงานบริหารงานทั่วไป และยังครอบคลุมภาระงานของครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร และครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของตนเองทั้งบทบาทการบริหารจัดการหรือบทบาทในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งต้องมีความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งในการประกันคุณภาพภายในการคือ การปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานของสถานศึกษาในองค์ประกอบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของท่านอื่น ๆ ได้แก่ ยินดี ทองคำ (2546); วันเพ็ญ ผ่องกาย (2549); วิลาวัลย์ มาคุ้ม (2549); โกศล ภูศรี (2554)

นอกจากผู้บริหารและครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองและความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพภายในแล้ว การจะบ่งชี้ว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความสามารถในการประกันคุณภาพภายในนั้นความรู้ความเข้าใจอย่างเดียวยังไม่เพียงพอในการวิจัยนี้ได้สังเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญอีกด้านหนึ่งคือ ด้านทักษะ ซึ่งในด้านนี้ได้ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบดังนี้ทักษะในการประกันคุณภาพภายใน สำหรับตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของผู้บริหารตัวบ่งชี้คือ ทักษะในการบริหารงาน และตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของครูผู้สอนตัวบ่งชี้คือ

ทักษะในการจัดการเรียนการสอน ผลการสร้างตัวบ่งชี้ในด้านทักษะของผู้บริหารและครูผู้สอนนั้น มีความครอบคลุมทั้งทักษะในการจัดการบริหารของผู้บริหาร ทักษะในการจัดการเรียนการสอน ของครูผู้สอน และทักษะในการประกันคุณภาพภายใน ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำเป็นต้องใช้องค์ประกอบทั้งหมดนี้ร่วมกันเพราะการทำงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในการศึกษาของสถานศึกษา ในการทำงานทุกฝ่ายงานทั้งงานการบริหาร หรืองาน การจัดการเรียนรู้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานั้นคืองานปกติที่ทุกคนได้ปฏิบัติอยู่แล้ว บุคลากรทางการศึกษาทุกคนควรมีส่วนร่วมในการรับรู้ รับทราบและวางแผนร่วมกับผู้บริหาร ซึ่งการประกันคุณภาพภายในการศึกษาคือหน้าที่รับผิดชอบที่ทุกคนในสถานศึกษาได้ปฏิบัติอยู่แล้ว เพียงแต่ควรเก็บหลักฐาน ชิ้นงาน ร่องรอยของการทำงานให้ชัดเจน สามารถนำเสนอให้ผู้อื่น และหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาทราบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวัฒน์ ฆะราช (2546); สุกัลณ์ ไชยเดช (2549); วันเพ็ญ ผ่องกาย (2549); โกศล ภูศรี (2554)

องค์ประกอบการประกันคุณภาพภายในนั้นนอกจากจะมีองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจและด้านทักษะในงานหน้าที่รับผิดชอบแล้ว ยังมีคุณลักษณะอีกองค์ประกอบที่ช่วย ส่งเสริม สนับสนุนให้สององค์ประกอบสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการสังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า องค์ประกอบนี้ ประกอบด้วยคุณลักษณะในการประกันคุณภาพภายใน สำหรับตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของผู้บริหาร ตัวบ่งชี้คือ คุณลักษณะของผู้บริหาร และตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของครูผู้สอนตัวบ่งชี้คือ คุณลักษณะ ของครูผู้สอน องค์ประกอบด้านคุณลักษณะนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาเช่นกัน เพราะผู้บริหารและครูผู้สอนต่างเห็นว่าการประกันคุณภาพภายในการศึกษา เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับสถานศึกษา ประกอบกับการที่ผู้บริหารและครูผู้สอนต่างก็มีงาน ที่รับผิดชอบมากมายจึงส่งผลให้สถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสังคม จันทรวีเศษ (2555) ที่พบว่าผู้บริหารที่มีความ รับผิดชอบในการประกอบวิชาชีพ มีวินัย ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้ที่มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งจะส่งผลให้การประกันคุณภาพภายใน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูผู้สอนจะต้องสร้างความตระหนัก ในเรื่องการประกันคุณภาพภายในให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกส่วน อาทิ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน หรือแม้แต่ตัวของนักเรียนเองก็ควรได้รับรู้รับทราบถึง บทบาทของตนเองที่จะส่งผลต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในการประชุม ทุกครั้งควรกล่าวถึงผลของการทำงานที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาเสมอ

จากการพัฒนาตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อให้ได้ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นการไม่เพิ่มภาระงานให้กับผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษานั้นจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะในการประกันคุณภาพภายใน โดยองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจนั้นครอบคลุมทั้งภาระงานของผู้บริหารในการบริหารจัดการสถานศึกษา ภาระงานของครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน และความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพภายใน ด้านทักษะครอบคลุมความสามารถของผู้บริหารในด้านทักษะการบริหาร ทักษะกระบวนการของครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนการสอน และทักษะในการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านคุณลักษณะประกอบด้วยคุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน และคุณลักษณะในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งองค์ประกอบด้านคุณลักษณะเป็นองค์ประกอบที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้สององค์ประกอบสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 3 องค์ประกอบนั้นมีความสำคัญช่วยส่งเสริมและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา อันจะเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของไทยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ประเด็นที่สอง ผลการตรวจสอบเชิงยืนยัน โมเดลตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพภายในกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่า ตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของครูผู้สอนในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบด้านทักษะ และองค์ประกอบด้านคุณลักษณะ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจากงานวิจัยนี้เช่นกัน โดยพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 3.60 ความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.98 องศาอิสระ เท่ากับ 5 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.98 และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA = 0.000)

ตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบด้านทักษะ และองค์ประกอบด้านคุณลักษณะ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจากงานวิจัยนี้เช่นกัน โดยพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 3.10 ความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.94 องศาอิสระ เท่ากับ 4 ค่าดัชนีวัดระดับ

ความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.94 และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA= 0.000)

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า องค์ประกอบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทั้ง 3 ด้าน อธิบายความแปรปรวนของการประกันคุณภาพการศึกษาของผู้บริหาร และครูผู้สอนได้ไม่เท่ากัน ด้านทักษะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด (1.00) ส่วนด้านคุณลักษณะมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำสุด (.85) ค่าน้ำหนักดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของผู้บริหารในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเกิดจากองค์ประกอบด้านทักษะมากกว่าด้านอื่น ๆ ส่วนความแปรปรวนของการประกันคุณภาพการศึกษาของครูผู้สอนนั้น ด้านความรู้ความเข้าใจมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด (1.00) ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักที่ต่ำที่สุดคือ ด้านคุณลักษณะ (.69) ซึ่งเหมือนกับตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของผู้บริหาร ค่าน้ำหนักดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความแปรปรวนของตัวบ่งชี้ระดับบุคคลของครูผู้สอนในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเกิดจากองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจมากกว่าด้านอื่น ๆ แต่องค์ประกอบในด้านอื่น ๆ ก็ยังคงอยู่ในระดับสูงเช่นกัน นั่นแสดงว่า ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ประกอบทั้งสามครบถ้วน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยเพื่อการประยุกต์ใช้

จากการพัฒนาตัวบ่งชี้ระดับบุคคลในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. โรงเรียนสามารถนำตัวบ่งชี้ที่ได้ไปเป็นเกณฑ์ในการประเมินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนของแต่ละโรงเรียนได้ เพื่อเตรียมความพร้อมในการการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความสอดคล้องและครอบคลุมกับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา
2. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ทั้ง 6 องค์ประกอบมีความสำคัญใกล้เคียงกัน ดังนั้นเมื่อต้องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สามารถนำตัวบ่งชี้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนา กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวบ่งชี้ที่พัฒนาได้นี้ โดยจำแนกตามองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน และให้คณะกรรมการประเมินให้นำน้ำหนักตามสเกลที่กำหนด เพื่อจะได้ข้อมูลตามสภาพการณ์ที่เป็นจริง แล้วนำผลการประเมินมาพิจารณาร่วมกันอีกครั้ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

การพัฒนาตัวบ่งชี้ในลักษณะนี้ครั้งต่อไปควรนำผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้ใช้และกลุ่มที่อยู่ในองค์กรระดับนโยบายมาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาคัดเลือกตัวแปรด้วย หรือจะใช้วิธีการวิเคราะห์หลายเทคนิคร่วมกัน เช่น เทคนิคการวิเคราะห์กลุ่มพหุ (Multiple Group Confirmatory Factor Analysis) ซึ่งจะช่วยให้ตัวบ่งชี้ที่ได้มีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University